

HOẠT ĐỘNG CÔNG TÁC XÃ HỘI TRONG CHĂM SÓC SỨC KHỎE CHO NGƯỜI TÂM THẦN TẠI TRUNG TÂM CHĂM SÓC VÀ PHỤC HỒI CHỨC NĂNG NGƯỜI TÂM THẦN SỐ 1 HÀ NỘI

TS. Vũ Thúy Ngọc

Trường Đại học Lao động - Xã hội

vtngocldxh@gmail.com

Nguyễn Thị Diệu Linh

Lớp CT07, Trường Đại học Lao động - Xã hội

nguyendieulinh.26597@gmail.com

Tóm tắt: Hiện nay, số người mắc rối nhiễu tâm trí ở nước ta chiếm khoảng 10% dân số, trong đó có khoảng 2,5% số người mắc bệnh tâm thần nặng. Cả nước có 45 cơ sở bảo trợ xã hội chăm sóc, phục hồi chức năng cho người rối nhiễu tâm trí, đặc biệt là người tâm thần. Do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe người tâm thần còn nhiều hạn chế. Kết quả khảo sát tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội cho thấy, trong những năm qua, trung tâm đã triển khai thường xuyên và đầy đủ các hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức; hoạt động vận động chính sách, nhận tài trợ và hoạt động tư vấn. Tuy nhiên, do số lượng nhân viên công tác xã hội còn ít và chưa được đào tạo bài bản về kiến thức, kỹ năng hỗ trợ người tâm thần nên hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe người tâm thần chưa có hiệu quả. Những điểm hạn chế còn tồn tại là cơ sở đề xuất các biện pháp nâng cao hiệu quả hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe người tâm thần tại trung tâm nhằm đáp ứng nhu cầu hiện nay.

Từ khóa: Hoạt động công tác xã hội, chăm sóc sức khỏe, người tâm thần.

SOCIAL WORK ACTIVITIES IN HEALTH CARE FOR PERSONS WITH MENTAL ILLNESS AT NO. 1 MENTAL HEALTH CARE AND REHABILITATION CENTER IN HANOI

Abstract: Currently, the number of people with mental disorders in our country accounts for about 10% of the population, 2.5% of which are persons with severe mental illness. The whole country has 45 social protection facilities to care for and rehabilitate people with mental disorders, especially persons with mental illness. Due to many objective and subjective reasons, social work activities in mental health care are still limited. Survey results in the No. 1 Mental health care and Rehabilitation Center in Hanoi show that the Center has regularly and fully implemented communication activities to raise awareness, policy advocacy and receiving grants activities, and and consulting activities in recent years. However, the number of social workers is small and has not been properly trained in the knowledge and skills

to support people with mental illness, social work activities in mental health care are not effective. The remaining limitations are the basis for proposing measures to improve the effectiveness of social work activities in mental health care at the Center to meet current needs.

Keywords: Social work activities, health care, persons with mental illness.

Mã bài báo: JHS - 139

Ngày nhận bài sửa: 14/8/2023

Ngày nhận bài: 22/7/2023

Ngày duyệt đăng: 20/8/2023

Ngày nhận phản biện: 3/8/2023

1. Đặt vấn đề

Theo báo cáo tại Hội thảo “Trợ giúp xã hội và phục hồi chức năng đối với trẻ tự kỷ và người rối nhiễu tâm trí” ngày 19/12/2022, số người bị rối nhiễu tâm trí ở nước ta chiếm khoảng 10% dân số, trong đó có khoảng 2,5% người bị tâm thần nặng. Hiện nay, cả nước đã có 45 cơ sở bảo trợ xã hội có chăm sóc và phục hồi chức năng cho người rối nhiễu tâm trí, đặc biệt là người tâm thần. Trong số này, có 26 cơ sở chăm sóc chuyên biệt, 19 cơ sở tổng hợp. Công suất tiếp nhận, chăm sóc và phục hồi chức năng cho 13.000 đối tượng tại các cơ sở (Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, Cục Bảo trợ xã hội, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, 2022). Thực tế cho thấy, hầu hết quá trình chăm sóc, nuôi dưỡng người tâm thần tại các cơ sở bảo trợ xã hội chủ yếu là nuôi dưỡng tập trung. Do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan mà quá trình chăm sóc, nuôi dưỡng người tâm thần tại các trung tâm còn nhiều hạn chế như: thiếu các kỹ năng và phương pháp chăm sóc khoa học, chưa có phòng trị liệu rối nhiễu tâm trí, các hoạt động công tác xã hội (CTXH) trong chăm sóc sức khỏe (CSSK) cho người tâm thần còn hạn chế. Trong khi đó, các hoạt động CTXH có vai trò, ý nghĩa quan trọng trong việc đảm bảo an sinh xã hội, giải quyết các vấn đề trong việc chữa bệnh cho người tâm thần, đảm bảo và nâng cao chất lượng cuộc sống cho người bệnh tâm thần.

Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội với chức năng, nhiệm vụ tiếp nhận, quản lý, chăm sóc, điều trị và phục hồi chức năng cho người tâm thần. Những năm qua, Trung tâm đã hoàn thành tốt chức năng, nhiệm vụ của mình, góp phần đảm bảo an sinh xã hội trên địa bàn thành phố Hà Nội. Tuy nhiên, công tác quản lý, chăm sóc và điều trị cho người tâm thần còn gặp không ít khó khăn. Để hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần phát huy được tính hiệu quả, đòi hỏi phải có

những nghiên cứu để vận dụng tiến hành triển khai đồng bộ các mô hình, giải pháp nâng cao chất lượng chăm sóc, nuôi dưỡng kết hợp với điều trị duy trì và hoạt động CTXH để can thiệp, hỗ trợ phục hồi toàn diện cho người tâm thần, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của đội ngũ cán bộ, nhân viên CTXH trong CSSK cho người bệnh.

Bài viết nhằm làm sáng tỏ thực trạng các hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1, Hà Nội.

2. Tổng quan nghiên cứu và cơ sở lý thuyết về hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần

2.1. Tổng quan nghiên cứu về hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần

Trong những năm gần đây, hoạt động CTXH trong CSSK đã và đang nhận được sự quan tâm của nhiều nhà khoa học, có thể kể đến một số nghiên cứu tiêu biểu sau đây:

Tài liệu “Công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe tâm thần” của Hương (2014) đã chỉ ra vai trò và chức năng của CTXH trong chăm sóc sức khỏe tâm thần tại cộng đồng, phân tích các nội dung can thiệp của CTXH trong CSSK tâm thần gồm các hoạt động như: phát hiện sớm, can thiệp khẩn cấp, xác định và phân tích vấn đề, hỗ trợ trực tiếp cho người tâm thần và gia đình, tạo ra sự thay đổi của cộng đồng để xây dựng môi trường thuận lợi nhằm phòng ngừa và giải quyết vấn đề của người tâm thần và gia đình họ. Ngoài ra, nhóm tác giả còn đề cập đến một số phương pháp can thiệp của nhân viên CTXH.

Trong tài liệu “Quản lý ca về chăm sóc và phục hồi chức năng cho người tâm thần” của Hương & Tuấn, (2014), các tác giả đã đề cập đến quy trình quản lý trường hợp trong chăm sóc và phục hồi chức năng cho người tâm thần, các kỹ năng cơ bản trong thực hành quản lý trường hợp với người tâm thần. Đây là cơ sở quan trọng để nhân viên CTXH làm việc với

người tâm thần có thể tìm hiểu và vận dụng vào công việc cụ thể của mình.

Trong nghiên cứu “CTXH nhóm đối với người tâm thần tại trung tâm chăm sóc và nuôi dưỡng người tâm thần số 2, Hà Nội” của tác giả Oanh (2018), đã đưa ra khái niệm CTXH đối với người tâm thần, CTXH nhóm đối với người tâm thần; đồng thời đưa ra các hoạt động CTXH nhóm đối với người tâm thần như: Lao động trị liệu, tâm lý trị liệu, hoạt động giáo dục nhóm, phát triển kỹ năng giao tiếp nhóm. Nghiên cứu chỉ ra một số yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động CTXH nhóm đối với người tâm thần là: đặc điểm của người tâm thần, năng lực trình độ của nhân viên CTXH, nhận thức của lãnh đạo cơ quan; kinh phí.

Trong nghiên cứu “Hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần tại bệnh viện tâm thần tỉnh Vĩnh Phúc” của Giang (2010) đã tập trung phân tích, tìm hiểu về các hoạt động CTXH trong chăm sóc sức khỏe đối với người tâm thần như: Hỗ trợ, tư vấn giải quyết các vấn đề về CTXH; Thông tin, truyền thông và phổ biến, giáo dục pháp luật cho người bệnh tâm thần và người nhà của họ; Vận động tiếp nhận tài trợ người bệnh tâm thần và người nhà người bệnh tâm thần; Hỗ trợ nhân viên y tế khám và chữa bệnh cho người tâm thần; Tư vấn, tham vấn; Tổ chức đội ngũ cộng tác viên làm CTXH đối với người tâm thần tại bệnh viện; Tổ chức các hoạt động từ thiện, công tác xã hội tại bệnh viện cho người bị bệnh tâm thần và người nhà người bị tâm thần.

Qua tổng quan các nghiên cứu về hoạt động CTXH trong CSSK tâm thần và hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần, cho thấy các tác giả đã đưa ra các quan điểm khác nhau về hoạt động CTXH trong CSSK tâm thần, đặc biệt là hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần, các nghiên cứu được thực hiện ở các địa bàn khác nhau. Tuy nhiên, các nghiên cứu đều thống nhất cho rằng: hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ; hoạt động hỗ trợ thăm khám sức khỏe; hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần đã được các địa phương thực hiện khá tốt. Bên cạnh các kết quả đã đạt được, các nghiên cứu cũng chỉ ra hoạt động CTXH còn nhiều hạn chế, chưa đáp ứng được nhu cầu hiện nay. Vì vậy, nghiên cứu này tiếp tục bổ sung cho các nghiên cứu về người tâm thần cũng như các hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần, góp phần tìm ra những biện pháp cải thiện, nâng cao

hiệu quả CSSK cho người tâm thần.

2.2. Một số vấn đề lý luận về hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần

2.2.1. Khái niệm hoạt động công tác xã hội

Trong tài liệu “Nhập môn CTXH” tác giả Mai (2014) đã cho rằng: “CTXH là một nghề, một hoạt động chuyên nghiệp nhằm trợ giúp các cá nhân, gia đình và cộng đồng nâng cao năng lực đáp ứng nhu cầu và tăng cường chức năng xã hội đồng thời thúc đẩy môi trường xã hội về chính sách, nguồn lực và dịch vụ nhằm giúp cá nhân, gia đình, cộng đồng giải quyết và phòng ngừa các vấn đề xã hội góp phần đảm bảo an sinh xã hội”.

Trong nghiên cứu “Hoạt động công tác xã hội với trẻ vị thành niên điều trị nội trú tại bệnh viện nhi Trung ương”, tác giả Hà (2020) cho rằng: Hoạt động CTXH là các hành động của nhân viên CTXH giúp cho các thành viên của xã hội, các cá nhân, nhóm và cộng đồng xã hội thực hiện tốt vị trí, vai trò và chức năng của mình hướng tới việc thúc đẩy sự biến đổi và phát triển xã hội, sự gắn kết xã hội, sự trao quyền và giải phóng con người. Hoạt động này được thực hiện dựa trên hệ thống các lý thuyết thuộc ngành CTXH, khoa học xã hội và nhân văn, dựa trên các nguyên tắc căn bản về công bằng xã hội, quyền con người, trách nhiệm tập thể và tôn trọng sự đa dạng nhằm thu hút con người và các cấu trúc xã hội tham gia vào giải quyết những vấn đề nảy sinh trong cuộc sống và thúc đẩy an sinh xã hội.

Như vậy, có thể hiểu hoạt động CTXH là hoạt động nghề nghiệp, là hoạt động chuyên môn. Hoạt động này được dẫn dắt bằng hệ thống lý thuyết, bằng kinh nghiệm thực tiễn, cũng như bằng hệ thống các nguyên tắc căn bản. Mục đích của hoạt động này là trợ giúp con người giải quyết được những khó khăn nảy sinh, từ đó thích nghi, hòa nhập tốt hơn vào môi trường xã hội.

2.2.2. Khái niệm chăm sóc sức khỏe

Trong tài liệu “Quản lý chăm sóc sức khỏe ban đầu”, tác giả Cầu, (1995) đã đưa ra quan điểm: Chăm sóc sức khỏe là việc thỏa mãn nhu cầu trong sinh hoạt (nhu cầu đầy đủ dinh dưỡng, được vui chơi, giải trí) để đảm bảo trạng thái thỏa mãn về thể chất, tinh thần, xã hội của mỗi thành viên trong xã hội.

Theo Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), CSSK không đơn thuần là chỉ áp dụng tốt các phương pháp và kỹ thuật điều trị, mà còn cần phải tiến hành thường xuyên và liên tục các hoạt động giáo dục sức khỏe để người dân có hiểu biết về sức khỏe và tự giác bảo vệ, CSSK của chính họ (Nga, 2022).

2.2.3. Khái niệm hoạt động CTXH trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần

Trên cơ sở các khái niệm và quan điểm liên quan, có thể hiểu “Hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần là hoạt động chuyên nghiệp, nhằm tạo điều kiện và cơ hội để người tâm thần được đảm bảo sức khỏe thể chất, sức khỏe tinh thần và sức khỏe xã hội. Giúp cá nhân người tâm thần và gia đình người tâm thần nâng cao năng lực đáp ứng nhu cầu và tăng cường chức năng xã hội, đồng thời thúc đẩy môi trường xã hội về chính sách, nguồn lực và dịch vụ nhằm giải quyết và phòng ngừa vấn đề xã hội do bệnh tâm thần gây nên, từ đó góp phần đảm bảo an sinh xã hội cho cá nhân và gia đình của người tâm thần.”

2.2.4. Nội dung các hoạt động CTXH trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần

- *Hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần:* Là quá trình truyền tải, chia sẻ thông tin và định hướng chuyển đổi hành vi nhằm nâng cao nhận thức cho một cá nhân hay một tập thể tán thành, ủng hộ, làm theo. Các hoạt động cụ thể như: truyền thông giáo dục sức khỏe, truyền thông giới thiệu hình ảnh, các dịch vụ CTXH, phổ biến chính sách, luật pháp liên quan đến người tâm thần cho đối tượng.

- *Hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ:* Là quá trình vận động tiền, hàng, vật phẩm, thiết bị hoặc các nguồn lực khác từ cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp, nhà hảo tâm, các cá nhân hoặc nguồn ngân sách nhà nước hỗ trợ cho cá nhân, tập thể có hoàn cảnh khó khăn. Hoạt động tiếp nhận tài trợ là việc cá nhân, tập thể đón nhận sự giúp đỡ của các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp, các nhà hảo tâm về mặt vật chất và tinh thần, từ đó cải thiện được một phần cuộc sống của cá nhân, tập thể có hoàn cảnh khó khăn, giúp họ vượt lên chính mình.

- *Hoạt động tư vấn cho người tâm thần:* Là quá trình nhân viên CTXH thông qua các cuộc hội thoại, trò chuyện, trao đổi với người bệnh tâm thần và gia đình họ các vấn đề CSSK, các hoạt động phục hồi chức năng cho người tâm thần. Song song với đó, nhân viên CTXH thực hiện tư vấn cho người tâm thần và gia đình các chế độ chính sách, luật pháp của nhà nước liên quan đến người tâm thần, từ đó giúp người tâm thần và gia đình họ nắm được quyền lợi và nghĩa vụ của người tâm thần.

3. Phương pháp nghiên cứu và thang đánh giá

3.1. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài viết này, chúng tôi sử dụng phối kết hợp một số phương pháp nghiên cứu như:

- *Phương pháp nghiên cứu lý luận:* Nhằm thu thập thông tin liên quan đến các vấn đề về người tâm thần và các hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần thông qua các nguồn tài liệu như: sách, giáo trình, các nghiên cứu đi trước, hồ sơ, bệnh án, báo, tạp chí, các bài viết hội thảo ... Từ đó phân tích, đánh giá để xây dựng cơ sở lý luận của bài viết.

- *Phương pháp điều tra bằng bảng hỏi:* Tiến hành khảo sát trên 57 cán bộ, nhân viên đang công tác tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội nhằm thu thập thông tin, số liệu về thực trạng các hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần như: hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần; hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ; hoạt động tư vấn cho người tâm thần ...

- *Phương pháp phỏng vấn sâu:* 5 nhân viên CTXH đang làm việc tại trung tâm, 5 bệnh nhân tâm thần đã qua điều trị, ổn định về tâm lý, có năng lực hành vi. Các câu hỏi phỏng vấn sâu nhằm tìm hiểu thực trạng hoạt động CTXH trong CSSK đối với người tâm thần và các yếu tố ảnh hưởng đến thực hiện hoạt động CTXH. Từ đó đề xuất các giải pháp để nâng cao hiệu quả hoạt động CTXH trong CSSK đối với người tâm thần tại trung tâm.

3.2. Thang đánh giá

Thang đánh giá mức độ thực hiện gồm 4 mức độ với số điểm tương ứng (Tốt = 4 điểm; Khá = 3 điểm; Trung bình = 2 điểm; Chưa tốt = 1 điểm). Khoảng cách giữa các mức độ của thang đo là: $(4 - 1) : 4 = 0,75$ điểm. Mức độ chưa tốt: Từ 1 đến dưới 1,75; Mức độ trung bình: Từ 1,75 đến dưới 2,50; Mức độ Khá: Từ 2,50 đến 3,25; Mức độ Tốt: Từ 3,25 đến 4,00.

4. Kết quả nghiên cứu và bàn luận

4.1. Đặc điểm địa bàn và khách thể nghiên cứu

* *Địa điểm địa bàn nghiên cứu:*

Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội được thành lập theo Quyết định số 2391/QĐ-UBND ngày 07/7/2022 của Ủy ban nhân dân Thành phố Hà Nội. Đơn vị có chức năng, nhiệm vụ tư vấn, quản lý, chăm sóc và phục hồi chức năng cho người mắc bệnh tâm

thần theo quy định của pháp luật. Trung tâm đóng trên địa bàn Thôn Liên Minh - xã Thụy An - huyện Ba Vì – Thành phố Hà Nội, với tổng diện tích 31.000 m2.

Hiện nay, trung tâm đang quản lý và điều trị cho 650 bệnh nhân tâm thần, trong đó có 630 đối tượng hưởng ngân sách nhà nước và 20 đối tượng tự nguyện. Số lượng bệnh nhân nữ là 263 người; Số lượng bệnh nhân nam là 387 người. Phần lớn đối tượng là người tâm thần phân liệt, một phần là những rối loạn cảm xúc, một phần là động kinh, tâm thần do nghiện chất. Đa số những bệnh nhân là những người đã điều trị

rất nhiều lần tại các cơ sở y tế nhưng bệnh tình không thuyên giảm, gia đình không quản lý được, hoặc gia đình không còn khả năng về kinh tế để nuôi dưỡng nên xin vào điều trị tại trung tâm. Một phần bệnh nhân là những đối tượng lang thang được các cơ quan Công an thu gom chuyển đến.

** Khách thể nghiên cứu:*

Nghiên cứu tiến hành khảo sát 57 cán bộ, nhân viên đang phụ trách các công việc, hoạt động CTXH hỗ trợ cho bệnh nhân hàng ngày tại trung tâm. Đặc điểm của khách thể khảo sát được thể hiện ở bảng số liệu sau:

Bảng 1. Đặc điểm của khách thể khảo sát

STT	Đặc điểm khách thể		Số lượng	Tỷ lệ (%)
1	Vị trí việc làm	Nhân viên CTXH	12	21.1
		Nhân viên chăm sóc đối tượng trực tiếp	17	29.8
		Nhân viên y tế	8	14.0
		Nhân viên điều dưỡng	7	12.3
		Nhân viên cấp dưỡng	5	8.8
		Cán bộ quản lý	6	10.5
		Khác	2	3.5
2	Trình độ học vấn	Trung học phổ thông	5	8.8
		Trung cấp	8	14.0
		Cao đẳng	17	29.8
		Đại học	22	38.6
		Sau đại học	5	8.8
3	Chuyên ngành đào tạo	Giáo dục/sư phạm	2	3.5
		Y/dược	25	43.9
		CTXH	15	26.3
		Tâm lý	5	8.8
		Kinh tế	3	5.2
		Khác	7	12.3
4	Thâm niên	Dưới 1 năm	5	8.8
		Từ 1 đến 3 năm	17	29.8
		Trên 3 năm	35	61.4

Nguồn: Kết quả khảo sát tháng 3 năm 2023

4.2. Một số hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội

4.2.1. Hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần

Hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người bệnh và gia đình người bệnh là hoạt động thường xuyên được phòng CTXH và phát triển cộng đồng phối hợp với các phòng chăm sóc bệnh nhân tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng cho người tâm thần tổ chức. Kết quả khảo sát được thể hiện ở bảng sau:

Bảng 2. Mức độ thực hiện các hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần tại trung tâm

STT	Nội dung	Điểm trung bình (ĐTB)	Độ lệch chuẩn (ĐLC)
1	Xây dựng kế hoạch truyền thông, giáo dục CSSK tâm thần cho người bệnh.	3.44	0.907
2	Truyền thông giới thiệu hình ảnh, các dịch vụ CTXH và hoạt động của trung tâm đến người bệnh.	3.65	0.916
3	Phổ biến chính sách, luật pháp liên quan đến người tâm thần cho đối tượng.	3.02	1.044
ĐTB chung		3.37	0.956

Nguồn: Kết quả khảo sát tháng 3 năm 2023

Trong số các hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức cho người tâm thần thì hoạt động “Truyền thông giới thiệu hình ảnh, các dịch vụ CTXH và hoạt động của trung tâm đến người bệnh” được đánh giá thực hiện tốt nhất (ĐTB = 3.65). Kết quả trên cho thấy, thời gian qua trung tâm đã đẩy mạnh các hoạt động truyền thông giới thiệu, quảng bá hình ảnh thông qua các buổi tuyên truyền cộng đồng, đăng tải các bài viết giới thiệu hình ảnh, các dịch vụ CTXH và hoạt động của trung tâm đến người bệnh trên Trang thông tin điện tử của trung tâm để người tâm thần và gia đình của người tâm thần hiểu rõ các chức năng, nhiệm vụ của trung tâm, từ đó giúp người tâm thần và gia đình họ yên tâm, tin tưởng điều trị.

Bên cạnh đó, hoạt động Xây dựng kế hoạch truyền thông, giáo dục CSSK tâm thần cho người bệnh cũng được đánh giá ở mức độ cao (ĐTB=3.44.). Thực tế cho thấy, nhân viên CTXH tại trung tâm đã thực hiện tốt việc xây dựng kế hoạch truyền thông giáo dục sức khỏe cho người bệnh và tổ chức thực hiện kế hoạch sau khi được phê duyệt theo tuần, theo tháng, theo quý và theo năm. Đặc biệt, trong thời gian gần đây, trung tâm thường xuyên đẩy mạnh

các hoạt động truyền thông cộng đồng tại các xã trên địa bàn huyện, giáo dục sức khỏe tâm thần cho người tâm thần và gia đình của người tâm thần.

Hoạt động “Phổ biến chính sách, luật pháp liên quan đến người tâm thần cho đối tượng” được thực hiện ở mức thấp nhất với (ĐTB = 3.02). Trên thực tế cho thấy, mặc dù trung tâm luôn đặc biệt quan tâm đến việc phổ biến chính sách, pháp luật liên quan đến người tâm thần cho các đối tượng, tuy nhiên do thể trạng bệnh nên các đối tượng thường gặp khó khăn trong chú ý, nhận thức và lắng nghe. Vì vậy, hoạt động này chưa đạt kết quả như mong đợi. Bệnh nhân N.S.A (Nam, 47 tuổi) chia sẻ thêm: “Cán bộ CTXH của bệnh viện cũng thường xuyên phổ biến chính sách dành cho người tâm thần, tuy nhiên, nội dung chính sách dành cho người tâm thần rất nhiều mà cán bộ CTXH lại phổ biến trong một thời gian ngắn nên người bệnh khó có thể nhớ được. Vì vậy, nếu có thể, cán bộ CTXH cần chia nhỏ các nội dung của chính sách để phổ biến cho người bệnh, để người bệnh nắm rõ hơn”.

4.2.2. Hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ cho người tâm thần

Hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ giúp người tâm thần được các cán bộ trong trung tâm quan tâm thực hiện. Hoạt động này giúp người tâm thần cảm nhận được sự yêu thương, sẻ chia từ các tổ chức,

cộng đồng trong xã hội, giúp họ tự tin hơn trong cuộc sống, chiến thắng bệnh tật, sớm được hòa nhập cộng đồng. Kết quả khảo sát được thể hiện ở bảng sau:

Bảng 3. Mức độ thực hiện các hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ cho người tâm thần tại trung tâm (N=57)

STT	Nội dung	ĐTB	ĐLC
1	Tiếp nhận tài trợ về kinh phí để hỗ trợ người bệnh có hoàn cảnh khó khăn	2.96	1.085
2	Tiếp nhận tài trợ về vật chất để hỗ trợ người bệnh có hoàn cảnh khó khăn	3.25	.912
3	Phối hợp với các cá nhân, cơ quan, tổ chức trong việc vận động, tiếp nhận tài trợ cho người bệnh tâm thần	2.88	1.151
ĐTB chung		3.03	1.049

Nguồn: Kết quả khảo sát tháng 3 năm 2023

Bảng trên cho thấy, kết quả thực hiện các hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ cho người tâm thần được thực hiện ở mức khá, trong đó “*Hoạt động tiếp nhận tài trợ về vật chất để hỗ trợ người bệnh có hoàn cảnh khó khăn*” được đánh giá tốt nhất (ĐTB=3.25, ở mức khá). Thực tiễn cho thấy, nhờ có hoạt động này mà người tâm thần đã được các tổ chức và cá nhân trợ giúp một phần về vật chất như: xuất cơm, quần áo miễn phí, hỗ trợ kinh phí điều trị tại trung tâm...

Kết quả khảo sát cũng cho thấy, mặc dù cán bộ CTXH của trung tâm đã cố gắng “*Phối hợp với các cá nhân, cơ quan, tổ chức trong việc vận động, tiếp nhận tài trợ cho người bệnh tâm thần*” nhưng chưa mang lại kết quả như mong đợi (ĐTB = 2.88). Một trong những nguyên nhân dẫn đến kết quả trên là do chưa có sự thống nhất trong quy trình làm việc, chưa có sự phối hợp chặt chẽ giữa các bộ phận trong trung tâm nên chưa tiếp cận được với nhiều cơ quan, tổ chức trong việc vận động tài trợ cho người tâm thần.

Hơn nữa, trên địa bàn còn có nhiều cơ sở Bảo trợ xã hội nên sự giúp đỡ, hỗ trợ đối tượng tại trung tâm còn có hạn. Vì vậy, đòi hỏi lãnh đạo trung tâm và đội ngũ nhân viên CTXH cần phải đổi mới các hoạt động, thu hút thêm nhiều sự giúp đỡ về vật chất và tinh thần của các tổ chức và cá nhân.

Qua phỏng vấn chị M.T.Đ (45 tuổi, nhân viên CTXH tại trung tâm) chúng tôi được biết: “*Cán bộ, nhân viên CTXH của trung tâm đã phối hợp cùng các phòng chức năng thường xuyên đăng tải trên các trang mạng xã hội, trang thông tin điện tử của trung tâm, chia sẻ về hoàn cảnh của các bệnh nhân có hoàn cảnh khó khăn nhưng chưa thực sự thu hút được nhiều sự quan tâm của các cá nhân, cơ quan, tổ chức*”.

4.2.3. Hoạt động tư vấn cho người tâm thần

Hoạt động tư vấn cho người tâm thần được nhân viên CTXH tại trung tâm triển khai một cách thường xuyên, có kế hoạch tư vấn cụ thể và nhận được sự đồng ý của lãnh đạo đơn vị. Kết quả khảo sát được thể hiện qua bảng sau:

Bảng 4. Mức độ thực hiện các hoạt động tư vấn cho người tâm thần tại trung tâm

STT	Nội dung	ĐTB	ĐLC
1	Tư vấn về những vấn đề liên quan đến chăm sóc y tế, hoạt động phục hồi chức năng.	3.72	1.013
2	Tư vấn về các văn bản chính sách liên quan đến quyền lợi và nghĩa vụ của người tâm thần	3.37	0.957
3	Tư vấn về quy trình tiếp nhận, bàn giao đối tượng về thăm gia đình và tái hòa nhập cộng đồng.	3.98	0.790
4	Tư vấn tâm lý cho người tâm thần	3.51	0.889
ĐTB chung		3.65	0.912

Nguồn: Số liệu khảo sát năm 2023

Bảng trên cho thấy hoạt động tư vấn cho người tâm thần tại trung tâm được thực hiện ở mức tốt (ĐTB = 3.65). Trong đó, hoạt động tư vấn về quy trình tiếp nhận, bàn giao đối tượng về thăm gia đình và tái hòa nhập cộng đồng được thực hiện tốt nhất (ĐTB = 3.98). Trên thực tế, nhân viên CTXH của trung tâm đã cụ thể hóa các quy trình về công tác tiếp nhận, quản lý, bàn giao đối tượng, tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ làm việc, gia đình đối tượng tiếp cận, thực hiện đúng các quy định, quy trình của đơn vị.

Bên cạnh đó, hoạt động “*Tư vấn về những vấn đề liên quan đến chăm sóc y tế, hoạt động phục hồi chức năng*” được nhân viên CTXH phối hợp với cán bộ chuyên môn y tại trung tâm thực hiện tương đối tốt (ĐTB = 3.72). Các hoạt động như: thăm khám sức khỏe, tư vấn sử dụng, cấp phát thuốc, tư vấn chế độ dinh dưỡng, tư vấn ăn uống, đảm bảo vệ sinh thực phẩm và chế biến thực phẩm phù hợp với sức khỏe, tình trạng thương tật, bệnh tật người tâm thần để đảm bảo tốt nhất cho sức khỏe người tâm thần. Đặc biệt, hoạt động hỗ trợ tư vấn bảo hiểm y tế cho người tâm thần trực tiếp tại trung tâm được nhân viên CTXH thực hiện thường xuyên và có hiệu quả. 100% người tâm thần tại trung tâm được cấp thẻ bảo hiểm y tế và sử dụng trong quá trình thăm khám tại bệnh viện.

Kết quả khảo sát cũng cho thấy, hoạt động “*Tư vấn về các văn bản chính sách liên quan đến quyền lợi và nghĩa vụ của người tâm thần*” có ĐTB chung thấp nhất (ĐTB = 3.37), tuy nhiên vẫn ở mức tốt. Điều này cho thấy, nhân viên CTXH vẫn đang cố gắng hàng ngày thông qua các buổi tổ chức thăm gặp,

sẽ trực tiếp tư vấn cho người tâm thần và gia đình người tâm thần về các chính sách, quyền lợi của người tâm thần được hưởng, giúp người tâm thần được hưởng các quyền lợi về bảo hiểm y tế, chế độ trợ cấp hàng tháng, thăm khám sức khỏe định kỳ. Người tâm thần đang được chăm sóc và nuôi dưỡng tại trung tâm được tư vấn, tuyên truyền và về các chính sách đối với họ. Qua quá trình được tư vấn, người tâm thần hiểu hơn về chính sách mức trợ cấp nuôi dưỡng hàng, chính sách cấp vật dụng phục vụ cho sinh hoạt thường ngày. Đối với, các chính sách về hỗ trợ y tế; hỗ trợ giáo dục, đào tạo và tạo việc làm, hỗ trợ chi phí mai táng khi đối tượng qua đời thì hầu như người tâm thần đều được tư vấn một cách đầy đủ. Để đạt được hiệu quả cao đòi hỏi trung tâm cần tăng cường việc tư vấn cho các bệnh nhân những chính sách liên quan đến quyền lợi và nghĩa vụ của mình. Cũng như nâng cao công tác kiểm tra giám sát hoạt động tư vấn chính sách cho người tâm thần tại trung tâm.

Kết quả nghiên cứu đã làm rõ thực trạng hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội. Thực trạng hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần được nghiên cứu qua ba hoạt động: Hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức; Hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ; Hoạt động tư vấn. Mặc dù nhân viên CTXH đã có những cố gắng trong việc xây dựng, tổ chức các hoạt động CTXH cho người tâm thần nhưng đôi khi những hoạt động còn mang nặng tính hình thức, chưa đa dạng, phong phú nên chưa thu hút được nhiều sự tham gia của người tâm thần. Trình

độ chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp của nhân viên CTXH còn hạn chế, chưa đáp ứng được những nhu cầu của người tâm thần tại Trung tâm.

5. Kết luận

Các hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần tại Trung tâm Chăm sóc và Phục hồi chức năng người tâm thần số 1 Hà Nội đã triển khai thực hiện một số hoạt động: Hoạt động truyền thông nâng cao nhận thức; Hoạt động vận động, tiếp nhận tài trợ và Hoạt động tư vấn. Đây là những hoạt động CTXH được nhân viên CTXH thực hiện tương đối thường xuyên và đầy đủ. Từ thực

trạng của việc thực hiện các hoạt động CTXH đã đánh giá được hiệu quả cụ thể của các hoạt động CTXH. Mỗi hoạt động CTXH đem lại một hiệu quả nhất định, thiết thực và phù hợp với người tâm thần tại trung tâm. Bên cạnh đó, vẫn còn những mặt còn hạn chế. Từ những điểm tồn tại, hạn chế này của hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần là căn cứ để đưa ra được một số biện pháp nhằm mục đích khắc phục khó khăn, hạn chế và nâng cao hơn hiệu quả hoạt động CTXH trong CSSK cho người tâm thần tại trung tâm đáp ứng nhu cầu hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Alan Walker. (1989). *The New Politics of welfare*, London.
- Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, Cục Bảo trợ xã hội, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội. (2022). *Báo cáo tại Hội thảo “Trợ giúp xã hội và phục hồi chức năng đối với trẻ tự kỷ và người rối nhiễu tâm trí”* tổ chức tại Hà Nội, ngày 19/12/2022.
- Cầu, H.Đ. (1995). *Quản lý chăm sóc sức khỏe ban đầu*. NXB Y học Hà Nội
- Chính phủ. (2020). *Quyết định số 1929/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ban hành ngày 25/11/2020 phê duyệt Chương trình trợ giúp xã hội và phục hồi chức năng người tâm thần, trẻ em tự kỷ và người rối nhiễu tâm trí dựa vào cộng đồng giai đoạn 2021-2030*.
- Chính phủ. (2021). *Quyết định số 112/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ban hành ngày 22/01/2021 phê duyệt Chương trình Công tác xã hội giai đoạn 2021-2030*.
- Giang, N.T. (2020). *Hoạt động công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe cho người tâm thần tại bệnh viện tâm thần tỉnh Vĩnh Phúc*. Luận văn thạc sĩ Công tác xã hội, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- Hà, N.T. (2020). *Hoạt động công tác xã hội với trẻ vị thành niên điều trị nội trú tại bệnh viện nhi Trung ương*. Luận án tiến sĩ Công tác xã hội. Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Hương, N.T.T. (2014). *Giáo trình Công tác xã hội trong chăm sóc sức khỏe tâm thần*. NXB Lao động - Xã hội.
- Hương, N.T.T và Tuấn, Đ.T. (2014), *Giáo trình Quản lý ca về chăm sóc và phục hồi chức năng cho người tâm thần*, NXB Lao động - Xã hội.
- Mai, B.T.X. (2014). *Nhập môn công tác xã hội*, NXB Lao động - Xã hội.
- Nga, N. T. B. (2022). *Thực trạng hoạt động giáo dục sức khỏe cho người bệnh của điều dưỡng tại Bệnh viện Phổi Trung ương năm 2020*. *Journal of 108-Clinical Medicine and Pharmacy*. Tập 17 - Số đặc biệt 8/2022: Hội nghị Khoa học Điều dưỡng Bệnh viện TWQĐ 108 năm 2022. 28-32. <https://doi.org/10.52389/ydls.v17iDB8.1296>.
- Oanh, V.T.P. (2018). *Công tác xã hội nhóm đối với người tâm thần tại trung tâm chăm sóc và nuôi dưỡng người tâm thần số 2, Hà Nội*. Luận văn thạc sĩ Công tác xã hội, Trường Đại học Lao động - Xã hội.